

Теоретичні аспекти фінансової політики банківської установи

(Представлено д.е.н. проф. Виговська Н.Г.)

Статтю присвячено дослідженню теоретичних засад фінансової політики, її особливостей на різних рівнях фінансової системи. Окреслено прогалини в наукових дослідженнях під час аналізу фінансової політики (відсутнє однозначне тлумачення поняття «фінансової політики» та її складових; існують проблеми структуризації фінансової політики через неповну її класифікацію та відсутність упорядкованості). Виявлено потребу у дослідженні фінансової політики з огляду на її важливість на мікро- та макрорівні економіки. Проведено термінологічний розбір поняття «фінансової політики», висновком якого стало ствердження, що це поняття різноспрямоване, при цьому зосереджується увага на двох напрямках трактування фінансової політики – фінансової політики держави і фінансової політики підприємства. Запропоновано власне тлумачення поняття «фінансової політики» як системи. Обґрунтовано вибір системного підходу до визначення сутності фінансової політики. Досліджено підходи вчених до структуризації фінансової політики. Виокремлено спільні класифікаційні ознаки фінансової політики держави та суб'єкта господарювання (за складовими, терміном дії, завданнями), запропоновано нові класифікаційні ознаки фінансової політики суб'єкта господарювання з огляду на взаємозв'язок із поняттям «фінансової політики держави» (відповідно до джерел формування, способу взаємодії з державою, напрямками реалізації) та окремо доповнено класифікацію фінансової політики суб'єкта господарювання (відповідно до видів діяльності та форми власності). Визначено підходи до трактування сутності банківської установи. На основі проведеного дослідження запропоновано тлумачення поняття «фінансова політика банківської установи».

Ключові слова: фінансова політика; фінансова політика держави; фінансова політика суб'єкта господарювання; банківська установа; банківський менеджмент.

Постановка проблеми. Будь-який економічний добробут ґрунтується на якісно побудованій фінансовій політиці незалежно від того, чи мається на увазі економічний добробут країни, суб'єкта господарювання чи окремої людини. Передумовою успішного використання інструментарію фінансової політики є розуміння поняття «фінансової політики», її сутності, особливостей її побудови тощо. Враховуючи те, що фінансова політика може досліджуватися на різних рівнях фінансової системи та в різних галузях діяльності, дефініція цього поняття може різнитися. Саме тому визначення фінансової політики банківської установи набуває важливого значення для подальших досліджень і аналізу її ефективної побудови та реалізації в сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень та публікацій, на які спирається автор. Теоретичні засади фінансової політики держави та фінансової політики підприємства розглядали у своїх працях С.І. Юрій, С.Л. Лондар, О.С. Гудзь, В.М. Федосов та ін. Вагомий внесок у вивчення цієї проблематики зробили й зарубіжні вчені, зокрема Д.Брюмерхофф, Р.Масгрейв, Г.Доброта. Узагальнення наукових думок у площині цього дослідження засвідчує, що у працях вітчизняних вчених і практиків, присвячених теоретичним проблемам, немає однозначного тлумачення поняття «фінансової політики» та її складових. Розгляд наявних в економічній літературі підходів до структуризації фінансової політики довів, з одного боку, відсутність єдиної класифікації її видів, а з іншого – неповноту застосовуваних класифікаційних ознак. Незважаючи на широкий спектр дослідження поняття «фінансової політики держави», визначення її складових, механізмів реалізації та методів удосконалення, сьогодні існує значно менша кількість наукових праць, присвячених формуванню та реалізації фінансової політики на мікрорівні (на рівні суб'єктів господарювання). Банки як важливі суб'єкти ринкової економіки формують та реалізують власну фінансову політику, однак водночас підлягають впливу регулятивних механізмів політики держави. Враховуючи тісний зв'язок банківської системи з обома рівнями фінансової системи, важливим є подальше дослідження фінансової політики банківської установи на цих двох рівнях.

Метою статті є оцінка термінологічного апарату поняття «фінансової політики банківської установи».

Викладення основного матеріалу. Поняття «фінансової політики» широко застосовується в різних пріоритетних галузях економічної діяльності. В першу чергу це особлива складова політики держави економіки. В загальному розумінні цього значення фінансова політика є комплексом державних заходів із планування, ведення й регулювання фінансової діяльності країни. Вона спрямована на ефективне функціонування фінансів і фінансової системи в цілому. З іншого боку, фінансова політика розглядається також на мікрорівні, тобто на рівні суб'єктів господарювання.

Враховуючи те, що кожен суб'єкт господарювання має власну специфіку залежно від його розміру, типу й виду діяльності, фінансова політика буде відрізнятися й мати свої особливості. Наприклад, якщо розглядати державні підприємства, метою яких не є отримання прибутку, їх фінансова політика буде спрямована на забезпечення фінансовими ресурсами та їх ефективне використання. Якщо взяти виробничі підприємства, основною складовою їх фінансової політики є політика ціноутворення з урахуванням понесених виробничих витрат. Саме тому дослідження особливостей фінансової політики банківської установи є важливим для уточнення категоріально-понятійного апарату в цій предметній галузі.

Для коректного визначення поняття доцільно розглянути окремо значення фінансової політики, а також значення банківської установи. Насамперед при дослідженні сутності фінансової політики банківської установи важливим є термінологічний аналіз загального поняття «фінансова політика» (табл. 1) відповідно до сфери його використання. У подальшому це дозволить виокремити основні напрями фінансової політики та конкретизувати специфіку здійснення фінансової політики у діяльності банківської установи.

Таблиця 1

Термінологічний розбір поняття «фінансова політика»

Автор	Визначення	Коментар
1	2	3
Кириленко О.П. (підручник «Місцеві фінанси») [11, с. 32]	Цілеспрямована діяльність держави та інших суб'єктів господарювання у сфері формування, розподілу та використання фінансових ресурсів задля досягнення поставленої мети. Автори поділяють поняття залежно від рівня реалізації на макрорівень, мікрорівень та міжнародний рівень	Визначення узагальнює поняття «фінансової політики» без виокремлення її особливостей
Юрій С.І., Федосов В.М. (підручник «Теорія фінансів») [22, с. 207]	Сукупність розподільних і перерозподільних заходів, які держава здійснює через фінансову систему, щодо організації та використання фінансових відносин з метою забезпечення зростання валового внутрішнього продукту країни і підвищення добробуту всіх членів суспільства	Фінансова політика розглядається з огляду на її функції в державному секторі. Поняття на інших рівнях економіки не розглядається
Фінанси. Термінологічний словник [18]	Система заходів, які здійснюються державою з метою управління процесом утворення, розподілу, перерозподілу та використання фінансових ресурсів в окремих регіонах та інших адміністративно-територіальних одиницях. Основне місце в системі цих заходів належить фінансовій допомозі з боку уряду органам влади тих територій, які мають недостатні фінансові ресурси для виконання покладених на них обов'язків	При визначенні фінансової політики акцент робиться на забезпеченні фінансовими ресурсами найменш розвинутих регіонів і галузевих ланок, ігноруючи інші важливі функції фінансової політики
Гурчунова Є. (Стаття на сайті About Marketing) [7 Ошибка! Источник ссылки не найден.]	Складовою частиною загальної економічної політики, яка виражає сукупність базових (концептуальних) напрямів ефективного формування, розподілу та використання фінансових ресурсів для досягнення стратегічних та тактичних цілей підприємства	Фінансова політика розглядається не як окремий механізм управління підприємством, а як складовою загальної економічної політики, що відповідає лише за розподіл та перерозподіл фінансових ресурсів
І.П. Ткаченко (конспект лекцій із дисципліни «Фінансовий менеджмент») [20, с. 48]	Один із етапів формування фінансової стратегії підприємства, це форма реалізації цільової функції загальної стратегії фінансового розвитку підприємства в розрізі окремих аспектів фінансової діяльності	На нашу думку, фінансова політика хоч і тісно пов'язана з фінансовою стратегією, але слід уточнити їх ієрархічний зв'язок
Кузнєцова Л.В. (стаття у науковому виданні) [13, с. 201]	Визначає внутрішню нормативну базу банку для управління фінансовою діяльністю. Підґрунтям для формування фінансової політики є принципи системи управління фінансами банку	Фінансова політика визначається як результат системи управління фінансами банку, що є вдалою інтерпретацією сутності поняття

1	2	3
Автор	Визначення	Коментар
Гушло Ю.Ю. (дисертаційна робота) [8, с. 112]	Частина банківської політики, що є сукупністю принципів, методів та технологій організації внутрішніх та зовнішніх економічних відносин у сфері фінансів по цілеспрямованому формуванню та трансформації фінансових ресурсів для досягнення цілей функціонування банку в умовах невизначеності	Автор уточнює значення фінансової політики в аспекті загальної політики банківської діяльності в сучасних умовах, основним завданням якої є розподіл та перерозподіл ресурсів
Міжнародний валютний фонд (визначення в Кодексі) [1]	Політика, пов'язана з регулюванням, наглядом та контролем за фінансовими та платіжними системами, враховуючи ринки та установи, з метою сприяння фінансовій стабільності, ефективності ринку та захисту активів клієнтів і споживачів	Розкриває поняття через призму орієнтованості на споживача або громадянина, при цьому фінансова політика розглядається як інструмент регулювання
Петровська І.О. (навчальний посібник «Фінанси») [15]	Спосіб впливу фінансових відносин на економічний і соціальний розвиток суспільства, який безпосередньо залежить від характеру виробництва і сутності виробничих відносин, проявляється в системі форм і методів мобілізації фінансових ресурсів та їх розподілі	Автори розглядають поняття не лише з боку функціональних особливостей, але й залежно від внутрішніх чинників впливу на фінансову політику
Єрешко Ю.О., Товмасян В.Р. (стаття у науковому виданні) [10, с. 67]	Цілеспрямована діяльність, направлена на прийняття відповідальних рішень стосовно управління фінансами з метою досягнення та збереження фінансової стабільності, економічної безпеки і сталого розвитку підприємства; його стратегічних цілей і тактичних завдань, заснована на розробці альтернативних алгоритмів дій із чітким розподілом повноважень і відповідальності, що забезпечує вбудований контроль її імплементації	Поняття «фінансової політики» розглядається через призму управлінської діяльності підприємства, використовуючи основні принципи менеджменту, що надає можливість стверджувати про формування фінансової політики на засадах фінансового менеджменту

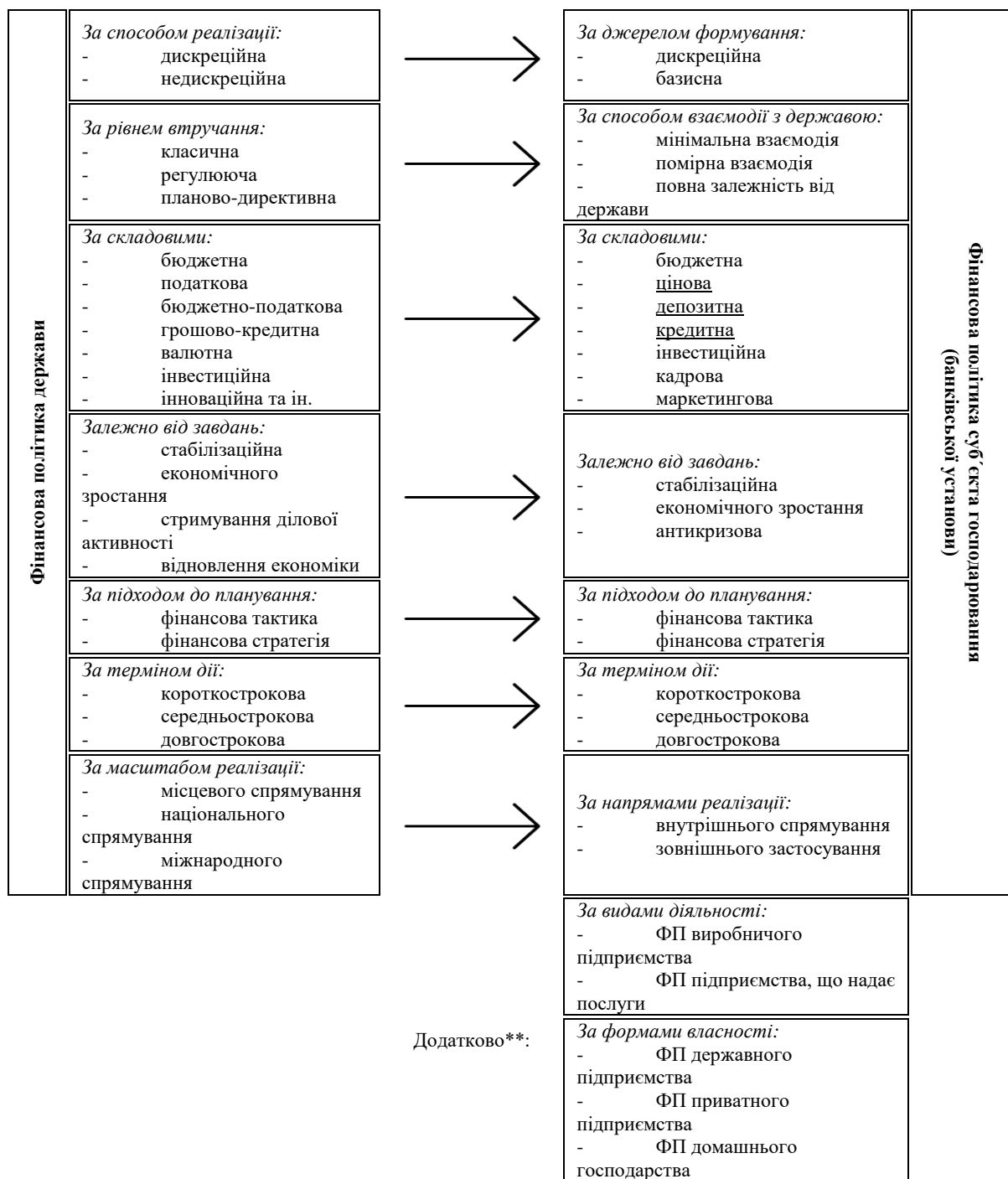
Джерело: узагальнено автором на підставі [1; 7; 8, с. 112; 10, с. 67; 11, с. 32; 13, с. 201; 15; 18; 20, с. 48; **Ошибка! Источник ссылки не найден.**, с. 207]

Отже, більшість розглянутих джерел дозволяє стверджувати, що поняття «фінансової політики» має досить широке коло застосування, при цьому увага зосереджується на двох варіантах її трактування – як фінансової політики держави і як фінансової політики підприємства. На нашу думку, поняття «фінансової політики» доцільно розглядати як систему заходів, спрямованих на ефективне ведення економічної діяльності шляхом формування, використання, розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів відповідно до поставлених завдань. Фінансову політику доцільно розглядати як систему з огляду на об'єкти її застосування на різних рівнях фінансової системи, наявність багатьох ланок, що тісно пов'язані між собою за функціональними ознаками, а також спрямування діяльності складових для досягнення поставленої мети.

Враховуючи тісний зв'язок банківської діяльності з обома рівнями формування фінансової політики, важливим є дослідження взаємозв'язку між фінансовою політикою держави та фінансовою політикою суб'єкта господарювання. Цікавим є те, що попри суттєві відмінності формулювання значення фінансової політики з точки зору держави та з точки зору суб'єкта господарювання, прослідковується взаємозв'язок між цими двома поняттями.

Дослідження обох понять надало змогу зробити висновок, що навіть при широкому спектрі розробленої класифікації фінансової політики держави серед українських досліджень аналіз складових фінансової політики підприємства і банківської установи представлено недостатньо. Фінансову політику підприємства розглядають також як реалізацію фінансового менеджменту на практиці, що передбачає формування таких складових, як облікова політика, кредитна політика, політика управління грошовими засобами, політика управління витратами та доходами, дивідендна політика тощо [13, с. 561]. Гудзь О.Є., Стецюк П.А., Навроцький С.А. та Алексійчук В.М. розглядають структуру фінансової політики великих підприємств, поділяючи її на централізовану та децентралізовану. Вони також пропонують структуруувати фінансову політику підприємства залежно від її основних об'єктів управління, а саме: управління капіталом, дивідендна політика, управління активами, управління поточними витратами та управління фінансовими потоками [5, с. 76]. Якщо взяти до уваги зарубіжний досвід, Габрієла Доброта зазначає, що компонентами фінансової політики на мікроекономічному рівні є інвестиційна політика, політика фінансування та політика дивідендів [2, с. 304]. Отже, на основі загальноновизначених складових фінансової

політики держави можна виокремити спільні класифікаційні ознаки та уточнити класифікацію фінансової політики суб'єкта господарювання з огляду на їх взаємозв'язок, використовуючи метод аналогій (рис. 1).

Примітки: *уточнено автором на основі джерел [14, 21, 4, 19];

** доповнено автором

Рис. 1. Класифікація фінансової політики суб'єкта господарювання та держави*

Враховуючи специфіку ведення діяльності суб'єктів господарювання залежно від її форми власності та виду діяльності, запропоновано вирізнити окремі класифікаційні ознаки (за видами діяльності та за формою власності), що обґрунтовується відмінністю здійснюваної фінансової політики на таких підприємствах.

Таким чином, оцінка існуючих видів фінансової політики держави дозволила виокремити такі класифікаційні ознаки:

1. *За способом реалізації.* Федосов В.М. розділяє фінансову політику на дискреційну та недискреційну. Дискреційна політика передбачає здійснення державою певних заходів, направлених на реалізацію фінансової стратегії і тактики. Конкретні заходи, стимулюючі або стримуючі, застосовуються відповідно до ситуації, яка складається на певний час в економіці і фінансах. Недискреційна політика полягає у використанні певних фінансових інструментів — «вмонтованих стабілізаторів», які автоматично регулюють ситуацію в економіці [17, с. 212].

Під час проведення аналогії з фінансовою політикою суб'єкта господарювання було виокремлено класифікацію за джерелом формування, тобто взято за основу наявність або відсутність уже розробленої фінансової політики на підприємстві. Відповідно до тлумачного словника, термін «дискреція» насамперед означає «право, можливість діяти на свій розсуд; свобода дій» [9]. Здебільшого поняття використовується в галузі політології для опису підходів посадових осіб під час прийняття рішень. Саме тому за цією ознакою фінансову політику поділено на дискреційну та базисну. За цих умов дискреційна фінансова політика – це система заходів, що розробляються на підприємстві вперше або нехтуючи попередньою фінансовою політикою, що призвело до створення нової фінансової політики «з нуля», тобто формування на власний розсуд з огляду на економічний, фінансовий стан підприємства, а також із урахуванням зовнішніх факторів. За умови вже існуючої сформованої фінансової політики на підприємстві та її ефективної реалізації керівництво не має потреби створювати нову тактику чи стратегію, а лише корегує її на підставі попереднього періоду – базисна фінансова політика;

2. *За рівнем втручання.* Тип фінансової політики визначається особливостями поточного етапу розвитку економіки, соціальної сфери, інтересами керівних партій, а також теоретичними концепціями, що впливають на економічний і політичний курс держави [12]. Ця класифікаційна ознака покладена в основу трьох типів моделей економіки держави, а саме: на основі класичної економіки А.Сміта та Д.Рікардо, на основі наукових досліджень Дж.М. Кейнса (регулюючий тип), а також на основі планово-директивної економіки, ефективність якої зазвичай є високою у воєнний період і в період післявоєнного відновлення. Ця класифікація уособлює в собі взаємодію держави з бізнесом, а саме рівень впливу держави на економіку.

Отже, під час перенесення зазначеної типології на мікрорівень взято за основу поділ за способом взаємодії з державою. Відповідно до зазначених економічних моделей виокремлено мінімальну взаємодію, помірну взаємодію та повну залежність від держави. Наприклад, за умови класичної моделі економіки підприємство формує власну фінансову політику з мінімальним регулюванням з боку держави. Варто зазначити, що поділ на групи відбувається не лише через підпорядкування підприємств країні з визначеним типом економіки (виключення – планово-директивний тип). Прямий вплив на визначення типу фінансової політики підприємства варто розглядати з огляду на його вид діяльності та форму власності. Навіть за умови класичної економіки державні підприємства знаходяться в більшій залежності від державного регулювання, ніж приватні підприємства;

3. *За складовими.* Держава виконує свої специфічні функції у сфері фінансового управління, тому окремі складові фінансової політики держави неможливо повністю перенести на фінансову політику суб'єктів господарювання. Але є дотичні складові, що можуть бути розглянуті в обох випадках або у тому самому значенні (бюджетна, інвестиційна, інноваційна), або у видозміненій формі (кредитна, цінова, витратна). Водночас специфіка ведення підприємницької діяльності потребує вирізнити окремі складові фінансової політики підприємства, які складно виокремити у фінансовій політиці держави, а саме: кадрова та маркетингова політика;

4. *Залежно від завдань.* Це загальна класифікаційна ознака, притаманна усім системам заходів, спрямованих на досягнення мети об'єкта дослідження. За цією ознакою виокремлюють також такі завдання фінансової політики:

- забезпечення джерел фінансування виробництва;
- недопущення збитків і збільшення маси прибутку;
- вибір напрямів і оптимізація структури виробництва з метою підвищення її ефективності;
- мінімізація фінансових ризиків. [22, с. 220];

5. *За підходом до планування.* Часто фінансова політика розглядається як складова фінансової стратегії, що, на нашу думку, є некоректним поглядом. Фінансова політика охоплює в собі розробку як фінансової стратегії, так і на її основі фінансової тактики. Саме тому доцільно розглядати цю класифікаційну ознаку на рівні підприємства. Цікавим є те, що, залежно від методів управління, керівництво може розробляти фінансову політику як на основі фінансової стратегії (будувати фінансовий план з огляду на фінансовий та економічний стан підприємства, а також із урахуванням поставленої довгострокової мети) або спрямувати свої сили на фінансову тактику (короткострокове планування діяльності підприємства з урахуванням внутрішніх і зовнішніх чинників). Другий варіант є більш гнучким і менш ризиковим за умови форс-мажорних обставин, але водночас є більш невизначеним, адже не має загальної картини побудови фінансової політики на перспективу.

Деякі вчені вирізняють окремі завдання фінансової політики, які більш доречно ставити в обох варіантах планування фінансової політики. До найважливіших елементів фінансової стратегії належать вироблення кредитної стратегії, управління основним капіталом, у т. ч. і амортизаційна політика, цінова стратегія, вибір дивідендної та інвестиційної стратегії. Тактичними завданнями є розробка цінової політики, управління поточними витратами, управління оборотними активами і кредиторською заборгованістю, управління фінансуванням поточної діяльності, організація поточного фінансового планування [22, с. 222];

6. *За терміном дії.* Виділяють короткострокове, середньострокове та довгострокове планування фінансової політики. Довгостроковий план (10–15 років) – формулювання завдань, пов'язаних із часом і ресурсами, визначення загальної стратегії досягнення поставлених цілей. Середньостроковий є деталізованою версією попереднього, він об'єднує всі напрями діяльності на поточний фінансовий рік. Короткостроковий план присвячений вирішенню конкретних питань діяльності у короткостроковій перспективі. Має вузьку спрямованість, високий ступінь деталізації та характеризується широким розмахом прийомів і методів. Поділ за терміном дії може бути на обох рівнях фінансової системи;

7. *За напрямом реалізації.* Під час формування фінансової політики держава може спрямовувати окремі механізми та вирішення завдань на регіональному рівні (особливо це виражено у децентралізованому типі управління), або ж охоплюючи усю країну, тобто на національному рівні. Враховуючи те, що державне управління тісно пов'язане з міжнародною діяльністю, крім внутрішнього спрямування фінансової політики, розглядають також міжнародне спрямування. В аналогії до макрорівня фінансову політику підприємства часто розглядають як внутрішню та зовнішню фінансову політику. Внутрішня фінансова політика спрямована на фінансові відносини, процеси і явища, що відбуваються всередині організації. Зовнішня фінансова політика спрямована на діяльність організації у зовнішньому середовищі: на фінансових ринках, у кредитних відносинах тощо [22, с. 222].

Отже, фінансова політика може бути розглянута на різних рівнях економіки. Фінансова політика підприємства – це сукупність заходів щодо цілеспрямованого формування, нагромадження, акумуляції і використання фінансових ресурсів для досягнення стратегічних завдань підприємства. Фінансова політика – найбільш важливий складовий елемент загальної політики розвитку підприємства, яка враховує також інвестиційну політику, інноваційну, виробничу, кадрову, маркетингову та інші [6, с. 8–9].

Наступним кроком дослідження є оцінка фінансової політики банківської установи. Важливо розуміти, що існує два підходи до трактування фінансової політики банків – з боку держави та з боку банківської установи зокрема. Перший підхід розглядає фінансову політику держави щодо банківської системи в цілому, що є основним інститутом перерозподілу фінансових ресурсів як на державному, так і на споживчому рівні. Другий підхід має на увазі внутрішньогосподарську діяльність банків як суб'єктів господарювання, що надають банківські послуги. У контексті цієї теми доцільно розглядати другий підхід.

Відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність», банківська установа – це юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має виключне право надавати банківські послуги. Доцільно розглядати банківську установу зі сторони її діяльності, що в свою чергу є залученням у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб та розміщенням зазначених коштів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик, відкриттям і веденням банківських рахунків фізичних та юридичних осіб [16].

Хеффернан визначає поняття банків через їх відмінність з-поміж інших небанківських установ. Надання депозитних та кредитних продуктів зазвичай відрізняє банки від інших типів фінансових компаній. Депозитні продукти передбачають виплату грошей на вимогу або після певного терміну. Депозити є зобов'язаннями для банків, якими необхідно управляти, якщо банк хоче максимізувати прибуток. Так само вони управляють активами, створеними за рахунок кредитування. Таким чином, основна діяльність полягає в тому, щоб бути посередниками між вкладниками та позичальниками. Інші фінансові установи, такі як біржові брокери, також є посередниками між покупцями та продавцями акцій, але саме прийом депозитів та надання кредитів вирізняє банк від інших суб'єктів господарювання, які пропонують інші фінансові послуги [3].

Отже, відповідно до проведеного аналізу сутності фінансової політики та визначення поняття «банківської установи» можна зробити висновок, що в широкому значенні фінансова політика банківської установи – це розроблена система заходів, спрямованих на ефективне ведення банківської діяльності шляхом розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів за допомогою дотримання принципів системи управління фінансами банку. Кузнєцова Л.В. визначає такі принципи управління фінансами банків: загальні (господарська самостійність, самофінансування, матеріальна зацікавленість та відповідальність) та специфічні (підвищення прозорості результатів фінансової діяльності, саморегулювання, забезпечення фінансовими резервами) [13, с. 200].

Крім цього, доцільно також розглянути поняття «фінансової політики» банку з управлінської точки зору. Керуючись принципами менеджменту, фінансова політика банківської установи може бути розглянута як комплекс заходів, спрямованих на планування, організацію, координацію та контроль діяльності банків із метою отримання прибутку для забезпечення подальшої можливості надання

банківських послуг. При цьому складовими фінансової політики можуть бути як традиційні елементи фінансової політики підприємств (а саме: інвестиційна, інноваційна, кадрова й маркетингова політика), так і складові більш вузького спрямування – депозитна, кредитна й цінова політика банку.

Для ефективної побудови та реалізації фінансової політики банківської установи важливим є поєднання двох аспектів визначення її складових. Урахування специфіки банків дозволяє прослідкувати джерела утворення фінансових ресурсів, а традиційний розподіл елементів фінансової політики дозволить визначити шляхи використання цих ресурсів.

Крім цього, для більш детального аналізу поняття варто розібрати поставлені завдання, що визначаються при формуванні фінансової політики банківської установи. Крім зазначених завдань, напрямками реалізації фінансової політики можуть бути більш специфічні з огляду на окремі аспекти діяльності банку. Це може бути розробка ринкової політики, що поєднує в собі цінову й маркетингову політику установи. Одним із поставлених завдань може також стати розширення діяльності банків як шляхом збільшення частки на ринку, так і шляхом диверсифікації послуг тощо.

В сучасних умовах варто також враховувати властивість гнучкості під час розробки фінансової політики банків. Це пов'язано в першу чергу із зовнішніми факторами, а саме: з інфляційними процесами, з державною політикою у банківській сфері, з глобалізаційними процесами, враховуючи тісний взаємозв'язок банківської системи з міжнародною діяльністю тощо. Тому, чим детальніше буде розроблена фінансова політика, тим успішніше вона буде реалізована.

Звичайно, що врахування внутрішніх чинників є не менш важливим, але в цьому контексті внутрішні аспекти діяльності банку є швидше шляхами вирішення завдань, поставлених при розробці фінансової політики банківської установи.

Одним із шляхів гнучкого ведення фінансової політики банків може бути поділ довготривалих планів на більш короткі цілі, спрямовані на їх реалізацію. Також можна використовувати ситуаційний підхід, за якого існуюча фінансова стратегія розроблена таким чином, щоб уможливити її корегування при зміні окремих зовнішніх факторів. Часто такий підхід є основою маркетингової складової фінансової політики.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Поняття «фінансової політики» широко застосовується у багатьох сферах економічної діяльності. Найчастіше цей термін пов'язують із управлінням фінансовими ресурсами, але водночас фінансова політика є багатогранною з огляду на можливості її застосування. На підставі оцінки наукових підходів щодо тлумачення поняття «фінансової політики» обґрунтовано, що фінансова політика – це система заходів, спрямованих на ефективне ведення економічної діяльності шляхом формування, використання, розподілу та перерозподілу фінансових ресурсів відповідно до поставлених завдань. Системний підхід до трактування фінансової політики обрано з огляду на широту її застосування на різних рівнях фінансової системи, наявність багатьох ланок, що тісно пов'язані між собою за функціональними ознаками, а також спрямування діяльності складових для досягнення поставленої мети.

Удосконалено класифікацію фінансової політики суб'єкта господарювання, що дало можливість виокремити такі класифікаційні ознаки (за складовими, підходом до планування, терміном дії, залежно від завдань), запропоновано нові класифікаційні ознаки фінансової політики суб'єкта господарювання з огляду на взаємозв'язок із поняттям «фінансової політики держави» (відповідно до джерел формування, способу взаємодії з державою, напрямками реалізації). Зазначену класифікацію доповнено ознаками (відповідно до видів діяльності та форми власності).

Вивчення терміна «банківської установи» дозволило зробити висновок, що на національному рівні термін не має різночитань при його визначенні, адже більшість вчених і наукових видань посилаються на законодавство, що говорить про уніфікований погляд на їх поняття. Завдяки дослідженню теоретичних засад поняття «фінансової політики» визначено, що фінансова політика банківської установи є комплексом заходів, спрямованих на досягнення цілей суб'єкта господарювання шляхом реалізації її складових із урахуванням зовнішніх і внутрішніх факторів.

Перспективи подальших досліджень:

- 1) оцінка складових фінансової політики;
- 2) дослідження впливу маркетингу на порядок формування фінансової політики;
- 3) дослідження трансформації ведення банківської діяльності в сучасних умовах.

Список використаної літератури:

1. Code of Good Practices on Transparency in Monetary and Financial Policies, Part 1 – Introduction, Approved by the IMF Executive Board on July 24, 2000.
2. *Dobrota G.* Companys financial policy in terms of risk / *G.Dobrota, M.F. Chirculescu* // *Annals-Economy Series.* – 2009. – Vol. 3. – P. 299–306.
3. *Heffernan Shelagh* Modern Banking / *Shelagh Heffernan.* – Chichester : John Wiley & Sons, Ltd. – 2005.
4. *Григорська О.С.* Новели структуризації фінансової політики держави / *О.С. Григорська* // *Економічний аналіз : зб. наук. праць.* – 2016. – Т. 26, № 1. – С. 43–49.

5. Науково-методичне забезпечення формування та реалізації фінансової політики підприємства / О.Є. Гудзь, П.А. Стецюк, С.А. Навроцький, В.М. Алексійчук // Облік і фінанси. – 2013. – № 2 (60). – С. 69–86.
6. Гудзь О.Є. Фінансова політика підприємства : навч. посіб. / О.Є. Гудзь, П.О. Стецюк. – Львів : ЛігаПрес, 2017. – 120 с.
7. Гурчунова Є. Сутність фінансової політики підприємства та методи її реалізації / Є.Гурчунова // About Marketing [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://aboutmarketing.info/ekonomika/sutnist-finansovoyi-polityky-pidpryemstva-ta-metody-yiyi-realizatsiy/>.
8. Гушло Ю.Ю. Науково-методичні засади стратегічного управління фінансами банку в умовах невизначеності : дис. ... д-ра філософії : 072 / Ю.Ю. Гушло. – Суми, 2021. – 243 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/83803>.
9. Дискреція – тлумачення // Словник.УА. Портал української мови та культури [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://slovnuk.ua/index.php?swrd=дискреція>.
10. Єрешко Ю.О. Теорія фінансової політики підприємства / Ю.О. Єрешко, В.Р. Товмасян // Інвестиції: практика та досвід. – 2020. – № 15–16. – С. 63–68.
11. Кириленко О.П. Місцеві фінанси : підручник / О.П. Кириленко. – Тернопіль : Економічна думка ТНЕУ. – 2014. – 448 с.
12. Ковальчук С.В. Фінанси : навч. посіб. / С.В. Ковальчук, І.В. Форкун. – Львів : Новий Світ-2000, 2006. – 568 с.
13. Кузнєцова Л.В. Сутність та основні складові системи управління фінансами банку / Л.В. Кузнєцова // Фінанси України. – 2009. – № 19. – С. 196–205.
14. Лондар С.Л. Фінанси : навч. посіб. / С.Л. Лондар, О.В. Тимошенко. – Вінниця : Нова Книга, 2009. – 384 с.
15. Петровська І.О. Фінанси (з елементами статистики фінансів) : навч. посіб. / І.О. Петровська, Д.В. Клиновий. – 2-ге вид. перероб. і допов. – Київ : ЦНЛ, 2002. – 300 с.
16. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>.
17. Сторожук Т.М. Фінансова політика підприємства в контексті його внутрішньогосподарської політики / Т.М. Сторожук, Д.Є. Сторожук // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2011. – № 1. – С. 559–567.
18. Фінанси // Термінологічний словник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://sites.google.com/site/finansipov/slovnik?authuser=0>.
19. Типи і види фінансової політики / Моя освіта : сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://moyaoosvita.com.ua/ekonomika/tipi-i-vidi-finansovoi-politiki/#i-3>.
20. Ткаченко І.П. Фінансовий менеджмент : конспект лекцій для магістрів зі спеціальності 073 Менеджмент / І.П. Ткаченко. – Кам'янське : ДДТУ, 2017. – 230 с.
21. Фінанси : підручник / С.І. Юрій, В.М. Федосов, Л.М. Алексеєнко та ін. ; за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – К. : Знання, 2008. – 611 с.
22. Теорія фінансів : підручник / П.І. Юхименко, В.М. Федосов, Л.Л. Лазебник та ін. ; за ред. проф. В.М. Федосова, С.І. Юрія. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 576 с.

References:

1. IMF (2000), *Code of Good Practices on Transparency in Monetary and Financial Policies*, Part 1 – Introduction, Executive Board on July 24.
2. Dobrota, G. and Chirculescu, M.F. (2009), «Company's financial policy in terms of risk», *Annals-Economy Series*, Vol. 3, pp. 299–306.
3. Heffernan, Shelagh (2005), *Modern Banking*, John Wiley & Sons Ltd., Chichester.
4. Grygors'ka, O.S. (2016), «Novely strukturyzatsii' finansovoi' polityky derzhavy», *Ekonomichnyy analiz*, zb. nauk. prac', Vol. 26, No. 1, pp. 43–49.
5. Gud'z', O.Je., Stecjuk, P.A., Navroc'kyj, S.A. and Aleksijchuk, V.M. (2013), «Naukovo-metodychne zabezpechennja formuvannja ta realizatsii' finansovoi' polityky pidpryemstva», *Oblik i finansy*, No. 2 (60), pp. 69–86.
6. Gud'z', O.Je. and Stecjuk, P.O. (2017), *Finansova polityka pidpryemstva*, navch. posib., LigaPres, L'viv, 120 p.
7. Gurchunova, Je. (2022), «Sutnist' finansovoi' polityky pidpryemstva ta metody ii' realizatsii'», *About Marketing*, [Online], available at: <https://aboutmarketing.info/ekonomika/sutnist-finansovoyi-polityky-pidpryemstva-ta-metody-yiyi-realizatsiy/>
8. Gushlo, Ju.Ju. (2021), *Naukovo-metodychni zasady strategichnogo upravlinnja finansamy banku v umovah nevyznachenosti*, D.Sc. Thesis of dissertation, 072, Sumy, 243 p., [Online], available at: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/83803>
9. Slovnuk.UA., «Dyskrecija – tлумachennja», *Portal ukrai'ns'koi' movy ta kul'tury*, [Online], available at: <https://slovnuk.ua/index.php?swrd=dyskrecija>
10. Jereshko, Ju.O. and Tovmasjan, V.R. (2020), «Teorija finansovoi' polityky pidpryemstva», *Investytsii: praktyka ta dosvid*, No. 15–16, pp. 63–68.
11. Kyrylenko, O.P. (2014), *Miscevi finansy*, pidruchnyk, Ekonomichna dumka TNEU, Ternopil', 448 p.
12. Koval'chuk, S.V. and Forkun, I.V. (2006), *Finansy*, navch. posib., Novyj Svit-2000, L'viv, 568 p.
13. Kuznjecova, L.V. (2009), «Sutnist' ta osnovni skladovi systemy upravlinnja finansamy banku», *Finansy Ukrainy*, No. 19, pp. 196–205.
14. Londar, S.L. and Tymoshenko, O.V. (2009), *Finansy*, navch. posib., Nova Knyga, Vinnycja, 384 p.
15. Petrovs'ka, I.O. and Klynovyj, D.V. (2002), *Finansy (z elementamy statystyky finansiv)*, navch. posib., 2-ge vyd. pererob. i dopov., CNL, Kyi'v, 300 p.

16. VRU (2000), *Pro banky i bankivs'ku dijial'nist'*, Zakon Ukrainy vid 07.12., No. 2121-III, [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text>
17. Storozhuk, T.M. and Storozhuk, D.Je. (2011), «Finansova polityka pidpryjemstva v konteksti jogo vnutrishn'ogospodars'koi polityky», *Zbirnyk naukovykh prac' Nacional'nogo universytetu derzhavnoi' podatkovoi' sluzhby Ukrainy*, No. 1, pp. 559–567.
18. «Finansy», *Terminologichnyj slovnyk*, [Online], available at: <https://sites.google.com/site/finansipov/slovník?authuser=0>
19. «Типы і выды finansovoi' polityky», *Moja osvita*, [Online], available at: <https://moyaosvita.com.ua/ekonomika/tipi-i-vidi-finansovoi'-politiki/#i-3>
20. Tkachenko, I.P. (2017), *Finansovyj menedzhment*, konspekt lekcij dlja magistriv zi special'nosti 073 Menedzhment, DDTU, Kam'jans'ke, 230 p.
21. Jurij, S.I., Fedosov, V.M., Aleksejenko, L.M. et al. (2008), *Finansy*, pidruchnyk, in Jurij, S.I. and Fedosov, V.M. (ed.), *Znannja*, K., 611 p.
22. Juhymenko, P.I., Fedosov, V.M., Lazebnyk, L.L. et al. (2010), *Teoriya finansiv*, pidruchnyk, in prof. Fedosov, V.M. and Jurij, S.I. (ed.), *Centr uchbovnoi' literatury*, K., 576 p.

Гладищук Яна Андріївна – аспірант, інженер відділу маркетингу та зв'язків з громадськістю Державного університету «Житомирська політехніка».

<https://orcid.org/0000-0003-2065-5533>.

Наукові інтереси:

- маркетинг як інструмент ефективного ведення діяльності суб'єктів;
- теорія, методологія та організація банківської діяльності, банківський менеджмент;
- фактори впливу на конкурентоспроможність підприємства.

E-mail: asp_gyaa@student.ztu.edu.ua.

Нладышчук Яа.А.

Theoretical aspects of financial policy of a banking institution

The article is devoted to the study of the theoretical foundations of financial policy and its features at different levels of the financial system. The gaps in scientific research in financial policy analysis are outlined (there is no unambiguous interpretation of the concept of financial policy and its components; there are problems in structuring financial policy due to its incomplete classification and lack of orderliness). The need for the study of financial policy is identified because of its importance at the micro and macro levels of the economy. The terminological analysis of the concept of financial policy was carried out, the conclusion of which was the assertion that this concept is multidirectional, with attention focused on two directions of interpretation of financial policy – the financial policy of the state and the financial policy of the enterprise. The own interpretation of the concept of financial policy as a system is proposed. The choice of a systematic approach to defining the essence of financial policy is substantiated. The approaches of scientists to the structuring of financial policy are investigated. The common classification features of the financial policy of the state and the economic entity (by components, validity period, and tasks) are singled out. New classification features of the financial policy of the economic entity are proposed in view of the relationship with the concept of the financial policy of the state (according to the sources of formation, the way of interaction with the state, and directions of implementation). The classification of the financial policy of the economic entity (according to the types of activity and form of ownership) is separately supplemented. Approaches to the interpretation of the essence of a banking institution are determined. Based on the study, the interpretation of the concept of «financial policy of a banking institution» is proposed.

Keywords: financial policy; financial policy of the state; financial policy of economic entity; banking institution; banking management.

Стаття надійшла до редакції 10.02.2023.